

«Siemis e spazis» – in cudesch avischina ils creschids al mund dals uffants

■ L'onn 2000 ha il Servetsch psicologic da scola dal Grischun ed ina publicaziun giubilara per ses 30avel giubileum. Tar «Siemis e spazis» na sa tracti però betg d'in'istorgia dal Servetsch psicologic da scola ubain d'ina descriziun da ses champs d'activitad. Il cudesch – cumpari en ediziuns separadas en tuttas trais linguas chantunales – ha in intent pli general e porscha perquai er oz in'interessanta lectura: El vul avischinar ils creschids al mund dals uffants, e quai cun far conscient als «gronds» ch'il mund dals «pitschens» ha sias atgnas structuradas e si'atgna logica. Mintga pagina dubla sa cumpona da trais elements: d'ina fotografia ch'emplenescha la pagina sanestra, d'ina curta impressiun accompagnanta formulada d'in uffant e d'in impuls da reflexiun che cumplettescha text e maletg.

Andreas Müller, da quel temp manader dal Servetsch psicologic da scola, descriva l'intent da la publicaziun sco suonda: «Las fotografias derivan da Guido Schmidt da Segl. Ils ambients dal mund d'uffants ch'el illustrescha èn d'ina bellezza particulara. Els duain captivar il lectur e l'observatur ed al laschar giudair.

Las constataziuns dals uffants tar ils maletgs, ch'èn vegnidas rimnadas en ils differents posts regionalis dal Servetsch psicologic da scola dal chantun Grischun, duain laschar cumparar la perspectiva dals uffants. Sapientivamain han ins duvrà mo constataziuns fitg curtas e modestas. A scadin maletg è ultra da quai agiuntà in text dal magister e scriptur Hansheinrich Rütimann d'Aschera; quels duain medemamain enritgìr ils patratgs da lectur. Sch'i reussescha da manar ad ina confruntaziun cun ils ambients dals uffants tras ils differents elements, alura avain nus cuntanschì nossa finamira. Sch'els laschan trasparair la forza da l'olma infantila, alura essan nus pli che cuntents!»

Chatà preschenta il pled introductiv dal cudesch, en il qual Andreas Müller descriva la muntada d'ambients protegids per il svilup da l'uffant. A la fin vegn dà in sguard a l'impurtanta lavur ch'il Servetsch psicologic da scola presta sco post da scleriment per uffants e giuvenils che basegnan in sustegn supplementar.

L'entira vita è ina scuntrada

La muntada dals ambients protegids Ina da las vistas las pli impurtantas per il svilup da tut ils umans, spezialmain dentant dals uffants e giuvenils, è la muntada dals ambients protegids. Nus vivain en in mund da l'intschertezza e d'ina mobilitad senza cunfins sco ch'i para. Che la qualitad che quinta oz saja la qualitad d'esser flexibel, da s'adattar adina puspè a situaziuns novas, ans din ils chapitanis

Vesair il mund cun egl d'uffants.

MAD

da l'economia. La funcziunalitad va oravant tut. Ils perscrutaders da l'avegnir ans fan a savair che noss mund vegn a far ses gir a moda anc pli narra. Il mund vegn a vegnir pli pitschen, ils affars anc pli hectics, la persunalitad anc pli impersunala e la cultura anc pli unifurma. Uss hai num da crear munds virtuals! Ils munds virtuals èn munds apparents, existents mo tenor pussaivladad. Ils umans ston elavurar dapli infurmaziuns en in temp pli curt. Els ston decider pli spert tge ch'è impurtant e tge betg. Il problem è pli e pli quel che las infurmaziuns e las decisiuns latiers na pon betg vegnir unidas cun la psica da l'uman. Dentant pir quai dess in senn.

Perquai che nus pudain far mo tscherzas midadas vi da quest mund, èsi impurtant d'ans occupar a moda pli conscienta d'in mund complementar che sa basa ferm sin noss sentiments e sin nossa identitad morala, en il qual nus chattain adina puspè la forza per novas sfidas. Igl è quai in mund, en il qual valurs sco stabilitad en las relaziuns, la segirezza e la segirtad represchentan autas prioritads.

Per ch'in uffant possia sa sviluppar dovri pia tut auter che munds virtuals. L'uffant sto numdamain sa sentir acceptà. Tge vul quai dir da sa sentir acceptà? Tge è la basa da svilup che sto esser ferma, co succeda quai sur ils onns? Tge contribuescha l'uffant? Tge ses ambient, pia sia famiglia? Tge la scola, gea l'entira vita?

Gidar a furmar in sentiment da segirtad

La tema da l'uffant da betg satisfar als basegns e da betg esser acceptà s'exprima per exempel en siemis sco il suandant:

«Jau hai siemià che mia chombra saja in vegl surchombras e che nagin na ma tschertga. Quai era terribel ed jau sun stà led che jau hai dastgà ir en letg tar mamma.»

Naturalmain che las pussaivladads da sa confruntar cun quests siemis dependan fermamain da la vegliadetgna e da las experientschas. Fundamentals èn dentant quels ambients ch'èn famigliars e che dattan confidenza. Sche l'uffant è ensemen cun las persunas da referenza e sa confrunta cun sasez e cun il mund, alura nascha il sentiment da segirtad. Sche nus dumandain uffants e creschids co ch'ins senta la segirtad, alura survegnin nus fitg differents repostas: «Seser sin il portabagascha dal velo da mes bab e sentir ses maun ferm che ma tegna!» (dunna, 40, en retrospectiva); «Esser ensemen cun mamma la saira avant che ma durmentar, ma tegna ferm vi dad ella e la sentir zunt ferm.» (mattatsch, 15); «Cur che jau savur l'odur da noss'abitaziun e poss esser uschia sco che jau sun.» (um, 35); «Cur che jau poss far ballabaina e siemi!» (uffant, 11).

Questas constataziuns cumprovan ch'ins obtegna il sentiment da segirtad tras il contact corporal, il sbalunziar ritmic, las charezzas, la chalur e l'odur dal corp. La segirtad resulta adina mo cun in visavi u cun in spazi da viver protegi. En situaziuns difficilas dovri per l'uffant in spazi da viver fidà cun persunas ed objects enconuscents. En quest spazi po el sclerir intscherzas, segirar malsegirezzas, revalitar insuffizienz, sclerir confusiuns, relativar dischillusiuns.

Per ch'in uffant accepta sfidas, fettschia frunt a novas incumbensas intscherzas e possia prender per mauns las difficultads, dovri ina segirezza existenziala. Quanta segirezza ch'è necessaria per l'uffant vegn defini da l'uffant sez. Igl è cler che las premissas biologicas e las experientschas en il context sociocultural e famigliar èn decisivas per questa definiziun. Igl è segir ch'il cumportament da recognosziun e d'emprender da l'uffant dependa da sia confidenza en sasez ed en ses ambient.

Svilup individual e cuminanza

Ils uffants vegnan influenzads differentamain da l'ambient enconuscent. Intgins uffants sa retiran en situaziuns difficilas pli spert che auters e tschertgan protecciun ed il rom famigliar, en il qual els pon puspè s'orientar da nov. Auters uffants reageschan per differents motivs a moda offensiva en situaziuns intscherzas, quai vul dir els emprovan da far frunt

a las sfidas ed experimenteschan er en questas situaziuns difficilas per sa chattar. Pertge ch'in uffant preferescha da sa retrair e pertge che l'auter uffant tschertga il cumbat en l'intschertezza, n'è betg sclerì dal tutfatg. Segir èsi ch'ills umans s'avran plitost, sch'els sa sentan segirs ed acceptads.

Da princip construeschan ils umans lur atgna realitad adina puspè da nov or d'els sez ed or da lur vita comunabla. Tge realitad che resulta da quai, dependa essenzialmain da l'amur vicendaivla che sa reflectescha en la stima ed en l'engaschament in per l'auter.

L'experientscha mussa ch'ina tenuta da respect ed engaschament èn ils facturs decisivs per la vita ed il sentiment da l'uman. Quai vala segiramain per la famiglia, dentant er per classes e scolas, probablmain er per sistems pli gronds da viver sco cuminanzas da lavur e da viver. Sch'ills umans sa sentan stimads ed acceptads en lur valur – pia en lur esser «uschia» –, sch'els resentan l'engaschament che sa mussa tras interess, preschientscha e tadlar, alura pon els plitost realisar questas valurs.

La qualitad da vita da blers uffants è per part sa pegiurada tras cundiziuns economicas ed ecologicas, dentant er tras facturs socials. Qua èn da numnar en emprima lingia l'anonimitad en la convivenza ed en quest connex l'alienaziun. Omadus – anonimitad ed alienaziun – mainan davent da las scuntradas vivas e dal visavi significativ. En l'alienaziun in vers l'auter èsi er pli facil da betg avair gugen in l'auter e da sa far mal.

Il clom da l'ura è pia d'avair quità d'ambients segirs nua che scuntradas daventan pussaivlas ed èn dumandadas. Quai vul ina nova entschatta ed adina puspè impuls cun la speranza che l'impurtanza fundamentala da las relaziuns obtegna ina valur extraordinaria.

Servetsch psicologic da scola

Organisaziun ed incumbensas

Sin 10 posts regionalis en tut las regiuns linguisticas dal Chantun porschan 17 persunas ch'èn spezializadas en il champ psicologic ina cussegliaziun da scola e d'educaziun.

Las cussegliaziuns sa drizzan ad uffants da la scolina e da la scola populara sco er a lur persunas da referiment, sch'i sa manifesteschan difficultads en connex cun l'emprender en scola, cun il svilup, cun il cumportament u cun il stadi emozional e sch'i vegnan tschertgatas novas soluziuns. Quest servetsch vegn purschi en il senn da l'agid per gidar sasez a geni-

turs, ad uffants ed a giuvenils, a mussardas, a persunas d'instrucziun sco er ad autras persunas spezializadas en il champ pedagogic.

Plinavant cumpiglia il servetsch la cussegliaziun da las autoritads en connex cun il svilup da lur scola sco er en connex cun dumondas generalas davart temas psicologics e pedagogics.

Nus essan qua per geniturs, sch'i dat problems da svilup e d'emprender tar lur uffant, sche lur uffant na sa senta betg pli bain a chasa u en scola u sch'el dat en egl pervi da ses cumportament spezial, sch'els vulan sa laschar cussegliar davart dumondas da la carriera da scola, sch'els vulan tractar dumondas d'educaziun u da scola, sch'els vulan tschertgar novas vias en il discurs cun la persuna d'instrucziun u cun autras persunas pertutgadas.

Nus essan qua per persunas d'instrucziun, sch'ellas han dumondas pedagogicas/psicologicas davart singuls uffants u davart l'entira classa, sch'ellas vulan discutir dumondas generalas da la professiun e sch'ellas vulan s'infurmar, sch'ellas tschertgan ina persuna da contact per sclerir atgnas dumondas concernent la professiun, sch'i dat situaziuns acutas da crisa.

Nus essan qua per autoritads, sch'ellas giavischan contribuziuns professunalas davart temas pedagogics u psicologics, sch'ellas vulan contribuziuns professunalas per l'ulteriur svilup da lur scolas, sch'igl è necessari rapports, expertisas e dumondas davart singuls uffants, sche sustegn è necessari en cas d'intervenziuns da crisa.

Infurmaziuns per persunas d'instrucziun e direzziuns da scola

La cussegliaziun psicologica da scola è in servetsch per tut las scolaras ed ils scolaras, las persunas d'instrucziun, las direzziuns da scola, las autoritads da la scola populara e las persunas responsablas per l'educaziun. La cussegliaziun po cumpigliar dumondas davart l'emprender, davart il cumportament, davart l'educaziun, davart dinamicas en classa u davart il svilup da la scola. Il proceder po vegnir adattà a la dumonda. La collavuraziun è confidenziala. Las persunas d'instrucziun e las direzziuns da scola pon discutir atgnas dumondas specificas, sco per exempel soluziuns pussaivlas en situaziuns difficilas, directamain ed independentamain d'ina anzunzia da tut temp sulettas u en il rom dal team spezialisà cun il Servetsch psicologic da scola.

Il Servetsch psicologic da scola na fa nagins protocols. Cun il consentiment da las persunas responsablas per l'educaziun pon infurmaziuns che pertutgan in uffant en cas da basegn vegnir discutadas anc ina giada pli tard cun la scola u cun ulteriusas persunas partecipadas.

En cas da dumondas davart in'eventuala scolaziun speziala (spezialmain en cas d'in cumportament problematic) u davart in'adattaziun da las finamiras da l'instrucziun èsi fitg impurtant d'integrar il Servetsch psicologic da scola uschè baud sco pussaivel per chattar ina soluziun e per prender ina decisiun. Avant che questas mesiras vegnan realisadas, sto il Servetsch psicologic da scola far scleriments detagliads ed inoltrar ina dumonda. La finamira da la collavuraziun è quella da svilupar perspectivas utilas e da preschentar novas pussaivladads d'agir.

La preschentaziun:

Servetsch psicologic da scola dal Grischun: Siemis e spazis. Cuir 2000.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=373
www.chattà.ch

Frontispizi da la publicaziun.

MAD